

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

TRĂIASCĂ

**ZIUA SOLIDARITĂȚII INTERNAȚIONALE
A CELOR CE MUNCESC!**

DIN SUMAR:

- Organismul și legea conservării materiei
- Cine va pleca spre Marte ● Putem detecta obiecte de la distanță ● Cum învățăm ● La munte sau la mare?

Vremea cind numai copiii și adolescenții învățau a trecut. Odată cu dezvoltarea rapidă a științei și cu pătrunderea ei în toate compartimentele de activitate umană, învățatul este pe cale să devină un fenomen care ne însoțește toată viața. În aceste condiții ideea formulată de Robert Schumann în 1854: „Învățătura nu se termină niciodată!” capătă o deosebită actualitate, cu atât mai mult cu cât pe vremea compozitorului german ea era un privilegiu de care benefi-

ciau prea puțini, pe cind astăzi este o obligație a tuturor, pentru că „știința de carte” a devenit indispensabilă. Explozia informațională reclamă așadar o intensificare și o raționalizare a acumulării de noi cunoștințe. Această necesitate este elocvent oglindită fie și de o singură realitate a zilelor noastre: în lume există acum 120 000 de reviste de specialitate, iar în fiecare an apar circa 60 000 de cărți de știință și tehnică, precum și numeroase alte publicații.

Documentar

CUM ÎNVĂȚĂM

Dar intensificarea acumulării de noi cunoștințe presupune atât cunoașterea legilor care o guvernează, cât și a structurii ei condiționate „din afară” și „dinăuntru”, pentru a putea elabora o strategie a predării și a însușirii. Iar gradul de intensificare depinde de acela al optimizării factorilor didactici de bază care trebuie să determine acest rezultat, ca de pildă: obiectivele predării și învățatului, materialul predat, metoda de predare și structura psihologică a profesorilor și a elevilor.

Evident, complexitatea procesului nu rezultă numai din aspectele lui didactice. Factorii biologici și îndeosebi cei psihologici proprii fiecărui om care învață joacă și ei un rol de prim ordin.

Caracterul pluridimensional al fenomenului „învățatură” explică de ce tocmai în acest domeniu, mai mult decât în oricare altul, este nevoie de cercetări interdisciplinare. Dacă odinioară învățămîntul cădea aproape exclusiv în sarcina pedagogilor și filozofilor, astăzi, în urma diferențierii crescînde, dar în același timp și a întrepătrunderii științelor, situația s-a schimbat. Alături de pedagogi, psihologi și filozofi, se ocupă tot mai intens de această problemă medicii, ciberneticienii, biochimistii și diverși alți specialiști. Procesul acumulării de noi cunoștințe este deci cercetat sub cele mai variate aspecte științifice și, evident, definit din tot atâtea puncte de vedere.

De la percepție la limbajul interior

Din punct de vedere psihologic el este socotit în general ca o „modificare de comportament condiționată de experiență” sau, ceva mai precis, drept „modificări ale comportamentului interior și exterior rezultate din experiență”. Dar aceste definiții sînt insuficiente cînd este vorba de om. Căci și animalele învață din propria lor experiență și-și modifică în mod corespunzător comportamentul. Tipică pentru om este însă recunoașterea conștientă, în vederea atingerii unui anumit scop, a informațiilor noi și prelucrarea lor creatoare pentru a satisface atât propriile sale nevoi materiale și spirituale cât și pe ale societății, printr-o confruntare activă cu mediul înconjurător. Această precizare a noțiunii a cuprins deci încă doi factori hotărîtori pentru procesul învățatului și pentru rezultatul lui, anume participarea activă (psihică și/sau fizică) și motivarea.

Din păcate, în multe privințe teoriile care privesc acumularea de cunoștințe noi se bazează exclusiv pe ipoteze ce modelează incomplet procesele psihofizice ale învățatului. Din fericire, cercetările intense care se fac în materie de neurofiziologie, îndeosebi studiarea fenomenelor biochimice din creier, ne permit, totuși, să sperăm că anii următori vor aduce răspunsuri la multe din problemele astăzi încă nelămurite.

Majoritatea teoriilor se bazează, într-o măsură mai mare sau mai mică, pe descoperirile lui Pavlov în legătură cu activitatea nervoasă superioară și în special cu reflexele condiționate și necondiționate. La acestea se adaugă acum ceilalți factori caracteristici modului de a învăța al omului. Teoria dezvoltării capacităților psihice în etape este de o deosebită interes în acest sens. Ea pleacă de la ideea că acțiunile exterioare trebuie transformate treptat în aptitudini interioare, psihice. În același timp, deosebește pe de o parte modelul interior al acțiunii (care este creat încă înaintea acțiunii și servește la dirijarea și evaluarea ei), iar pe de altă parte acțiunea însăși, care este realizată conform modelului anticipat în minte, cu care e de altfel comparată, printr-o reacție inversă (feedback), pentru a putea fi eventual corectată. Formarea treptată a aptitudinilor psihice are trei faze principale:

crearea unei baze de orientare, desfășurarea acțiunii propriu-zise, acțiunea de control.

În cadrul primei faze, elevul — mic sau mare, tînr sau adult — află scopul și desfășurarea exercițiului sau a lecției, precum și principalele caracteristici ale materialului pe care trebuie să și-l însușească. În felul acesta se creează un reflex de orientare.

În faza următoare se realizează așa-numitul proces de interiorizare, care începe cu viziunea concretă și participarea activă și se încheie cu gândirea abstractă mediată de limbaj. Și această fază cuprinde mai multe etape de predare și învățare:

● exercițiul concret cu obiectele de studiu respective, pentru a le cunoaște și a cîștiga dibăcie în „minuirea” lor;

Electronica asigură o participare activă a întregii clase în tot cursul orei

● în locul obiectelor concrete apar modele, schițe, copii și alte forme de imagini sau reprezentări, prin intermediul cărora proprietățile, raporturile, condițiile și alte aspecte ale materialului de studiu ajung să fie reflectate în conștiința elevului cu un grad de abstracție mai ridicat;

● transpunerea acțiunii în gând cu ajutorul limbajului exterior; în această etapă limbajul se transformă tot mai mult dintr-un mijloc de comunicare într-un mijloc de gândire;

● formarea limbajului interior prin „prescurtarea” (cam ca la stenografie) acțiunilor mintale și a limbajului exterior; cel dintîi poate fi considerat un fel de rămășiță a celorlalte două.

Această concepție generală, care pleacă de la acțiunea concretă, legată de obiect, străbate etapele intermediare menționate și ajunge la operațiile mintale abstracte, respectiv la gândirea bazată pe limbajul interior, este socotită o contribuție importantă la teoria învățatului. Evident, diversele etape ale predării și însușirii trebuie modificate de fiecare dată în funcție de specificul fiecărui obiect de studiu. Deoarece nu întotdeauna se poate porni de la exercițiul concret; de altfel, de la un anumit nivel de cunoștințe și de pricepere în sus, acest lucru nici nu mai este necesar. Să luăm un exemplu practic: copilul care nu știe ce este o cărămidă trebuie neapărat să vadă una adevărată sau cel puțin o reproducere foarte fidelă, pentru a se familiariza cu noțiunea de cărămidă și cu tot ce implică obiectul respectiv: cum arată, din ce și cum se face, la ce servește etc. Ulterior însă el nu mai trebuie să pornească de la obiectul concret atunci cînd i se dă, de pildă, să rezolve o problemă în care este vorba de numărul cărămizilor necesare pentru a construi un bloc de 4 etaje știind că...

Un domeniu recent creat al psihologiei, anume psihologia informației, a-

runcă acum o lumină nouă asupra multor reguli și principii didactice și metodologice. Facilitînd pătrunderea în legile și interrelațiile care guvernează recepționarea, stocarea, reproducerea informației, ca și în procesele uitării, ea ne ajută să ne apropiem de țelul final — optimizarea învățatului.

„Încărcătura” optimă a memoriei

Unul din marile ei merite este și strădania de a cuantifica capacitatea de alimentare și de înmagazinare a memoriei umane și de a transforma conținutul acesteia. Asupra noastră acționează mereu o uriașă cantitate de excitații, cu alte cuvinte ea este re-

16 biți pe secundă. Calculînd de cîte ori este cuprinsă cea dintîi în cea de a doua, aflăm că fiecare „unitate” nouă pe care o avem de învățat ar trebui repetată de 20-30 de ori pînă să ni se întipărească destul de puternic. Pe de altă parte știm că efectul de păstrare în memorie nu depinde numai de repetări, ci de o serie întreagă de factori ca: specificul materialului, modul în care e structurat acesta, gradul de nouitate, asocierea materialului nou cu altul cunoscut, discutarea lui din punct de vedere logic, gradul în care elevul este activ și motivat să învețe, tipul de memorie pe care-l posedă, felul în care i se prezintă materialul și mulți alții.

Din acest motiv, și dintr-altele, indicele de repetiție sporit care rezultă din viteza redusă de afluență în memoria preconștientă trebuie considerat doar ca o mărime relativă. Cu toate acestea, el reprezintă o valoare orientativă care poate fi folosită. Capacitatea de înmagazinare, mai cu seamă cea a „depozitului” de foarte scurtă durată, are o deosebită importanță în această privință. Dacă plecăm din nou de la viteza de admisiune în memoria ultrascurtă (adică de la 16 biți pe secundă) și de la faptul că informațiile nu rămîn acolo decît circa 10-18 secunde, rezultă că avem în permanență de-a face cu 160-288 de biți cu care operăm în minte. Dar, avînd în vedere că în cadrul operațiilor mintale extragem mereu informații și din memoria preconștientă, 160-288 de biți de informații noi reprezintă un număr prea ridicat. Pe baza experienței cîștigate se socotește că această cifră trebuie redusă cu o cincime pentru ca elevii să nu fie suprasolicitați.

Evident, „încărcarea” corectă a memoriei de foarte scurtă durată este extrem de importantă pentru procesul pedagogic. Manifestările de plătiseală, neatenție, indiferență, memorare proastă etc. sînt deseori în directă legătură cu suprasolicitarea sau, deși pare de necrezut, cu subsolicitarea capacității de admisie ori a celei de înmagazinare a memoriei ultrascurte. Din păcate, problema nu poate fi rezolvată acum, deoarece cunoștințele care trebuie transmise elevilor nu au fost cuantificate în unități de informații. În plus, cunoștințele pe care le posedă deja elevii, mai cu seamă atunci cînd e vorba de adulți, diferă de la unul la altul, iar pedagogul nu are o idee cît de cît exactă despre ele. De aci rezultă diferențe de nivel și manifestările negative menționate.

Cele cîteva aspecte psihofizice ale învățatului amintite aci nu epuizează desigur problema. Acumularea de noi cunoștințe și legile ei nu sînt încă perfect lămurite. Dar și în acest domeniu știința continuă să se dezvolte, contribuind astfel la elaborarea unor metode care să asigure rezultate superioare în învățatură.

documentar
documentar docum
mentar documentar du
documentar document
mentar documentar docu
mentar documentar docu
mentar documentar docu
mentar documentar docu

LA NIVELUL REALIZĂRILOR GENERALE

Oricine dintre noi își dă seama de acest adevăr evident : în ultimii ani cinematografia noastră a înregistrat progrese sensibile, a făcut pași importanți în direcția îmbunătățirii activității ei. Aceste realizări sînt, incontestabil, o consecință a faptului că problemele dezvoltării sale se află permanent în atenția conducerii de partid, întrucît cinematografia joacă un rol de seamă în ridicarea nivelului cultural al maselor populare, în realizarea programului de făurire — odată cu societatea socialistă multilateral dezvoltată — a omului nou, a conștiinței socialiste, condiție primordială a progresului general al țării.

Ne amintim, desigur, de îndemnurile adresate și de indicațiile date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acum trei ani la întîlnirea cu creatorii din cinematografie. Conducătorul partidului nostru a relevat atunci că cinematografia noastră a trecut pragul tinereții și că societatea noastră ridică în fața ei exigențe sporite pe plan tematic, că ea trebuie să utilizeze integral capacitățile de producție, să creeze condiții ca fiecare regizor să-și poată da măsura capacităților sale, să asigure o dozare rațională a genurilor și eliminarea verigilor intermediare, greoaie, între cei ce răspund de îndrumare și cei ce realizează filmele.

Acum, după trei ani, conferința națională a creatorilor din cinematografie a putut consemna cu o legitimă satisfacție progresele realizate în acest răstimp : de la 11 filme de lung-metraj în 1970 la 24 în 1973, dintre care 16 filme de lung-metraj și 27 de episoade seriale pentru televiziune, echivalente cu 8 filme de lung-metraj. Structura organizatorică a cinematografului a fost și ea adaptată necesităților impuse de această sporire masivă a volumului și de diversificarea producției. Potențialul de lucru al creatorilor a fost pus în valoare în mai mare măsură : au avut loc multe debuturi, sporindu-se sensibil șansele tinerilor absolvenți ai I.A.T.C. de a-și valorifica înclinațiile. Sînt rezultate care atestă o activitate însuflețită și faptul că cinematografia românească

are o orientare bună, care poate constitui jalonul pe care să înainteze mai departe pentru ridicarea ei la nivelul realizărilor generale ale poporului în dezvoltarea economico-socială a patriei noastre.

Există într-adevăr întrunite toate condițiile pentru a se asigura o dezvoltare și mai accentuată a cinematografului, atît în ce privește conținutul, calitatea artistică și numărul filmelor. Cu atît mai mult cu cît realitatea românească — caracterizată de efortul general de perfecționare a tuturor activităților — poate oferi admirabile surse de inspirație pentru scenaristi, regizori și artiști. „Străinii, care vin în număr destul de mare în România. — a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu la primirea membrilor Consiliului Asociației cineaștilor —, remarcă tocmai acest proces de innoire continuă care are loc în societatea socialistă românească, faptul că nu ne mulțumim cu ce am realizat, că acționăm continuu pentru perfecționarea tuturor laturilor activității economico-sociale. Aș dori ca și cinematografia noastră — în general, arta noastră — să fie mai sensibilă la aceste procese și preocupări, să se străduiască să le prezinte într-o formă cît mai convingătoare, mai elocventă, atît din punct de vedere al conținutului, cît și al formei artistice“.

Abordînd conceptul de repertoriu general, secretarul general al partidului a dat, de asemenea, prețioase sugestii pentru lărgirea ariei tematice a acestuia cu subiecte inspirate din trecutul de luptă al poporului pentru libertate și justiție socială, pentru salvagardarea ființei naționale, făurirea unității țării și cucerirea independenței ei, pentru scuturarea jugului fascist și instaurarea puterii populare.

Cinematografia noastră are astfel un cîmp nelimitat de acțiune. Ea trebuie și poate să se ridice la înălțimea momentului istoric pe care-l trăim, contribuind atît la înțelegerea semnificațiilor momentului de față, cît și la relevarea perspectivelor, la crearea unui mod adecvat de concepere a dezvoltării viitoare, a poziției omului în societatea pe care o edificăm.

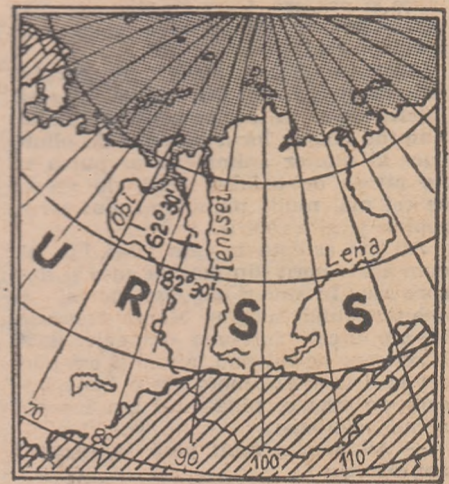
la intervale de 80 de secunde, cu alte cuvinte fiecare linie beneficiază de un trafic de 45 de garnituri pe oră.

În momentul de față, liniile metroului din Moscova au o lungime totală de 148,6 kilometri, un număr de 96 de stații și 298 de esaloatoare (totalizînd, puse cap la cap, 34,7 kilometri). Și cu toate acestea ele nu pot prelua decît 35 la sută din traficul de pasageri al orașului. Tocmai de aceea, planul general de dezvoltare a Moscovei prevede sporirea rețelei subterane pînă la 320 kilometri, adică dublarea ei. Un nou tip de vagon a și intrat dealtminteri în funcțiune. El permite realizarea unor viteze de 100 kilometri pe oră.

A FOST DETERMINAT

Kilometrul 0 al U.R.S.S.

Geografi sovietici au determinat centrul geografic al U.R.S.S. El se află în zona dintre Obi și Ienisei, regiune în

care au fost dealtfel prospectate și cele mai mari rezerve de petrol și gaze naturale ale Siberiei.

Coordonatele exacte ale centrului geografic al Uniunii Sovietice sînt : 82 grade și 30 minute longitudine estică și 62 grade și 30 minute latitudine nordică.

În punctul astfel determinat urmează a fi ridicat un mare obelisc.

PERSPECTIVE

Motorul cu propan

Pe străzile Moscovei circulă cinci autotamioane acționate de motoare alimentate cu propan lichefiat. Ele urmează să experimenteze, în vederea extinderii, noul mod de propulsie.

Ca aspect exterior aceste camioane, fabricate la Uzina de automobile din Gorki, nu se deosebesc de modelele obișnuite. Singura diferență notabilă este rezervorul de propan, amplasat sub caroserie.

Înainte ca experimentatorii să se pronunțe asupra eficienței sistemului, camioanele vor trebui să ruleze multe mii de kilometri. Dar încă de pe acum ei socotesc că corectivele vor fi minime, datorită progreselor înregistrate în noua tehnică.

Ideea alimentării cu propan a fost sugerată de intrarea în exploatare a unor importante zăcăminte de gaze în Siberia și Asia Centrală. Avantajele propanului sînt evidente : prețul de cost redus și un procent aproape nul de poluare a atmosferei. Datorită acestor calități, Sovietul orășenesc din Moscova intenționează ca, pînă în 1976, să utilizeze 35 000 de vehicule cu propan : turisme, autotamioane și autobuze, construite în cea mai mare parte de uzina „Lihaciov“.

Tot în vederea purificării atmosferei marelui oraș, la Moscova se află în probe — cum am mai semnalat — și un microbuz electric. Acesta poate transporta șapte pasageri și dezvoltă o viteză de 80 km/h. Experimentări similare se fac dealtfel și în Ucraina, Armenia și Azerbaidjan. Utilizarea electromobilului continuă totuși să rămînă de domeniul unui viitor mai îndepărtat, în timp ce automobilul cu propan reprezintă o perspectivă imediată. Acesta este și motivul pentru care punerea la punct a acestui nou mod de locomoție merge mîna în mîna cu pregătirile în vederea producției de serie.

AVIAȚIE

Autobuzul aerian „Iak-42“

Construcția de avioane cu reacție pentru transportul călătorilor s-a orientat în ultimele decenii mai ales către aparate mari și foarte mari. În comunicațiile pe distanțe scurte, se face apel la aeronave relativ mici acționate de motoare cu piston ca, de pildă, D.S.-3 „Dakota“ al cunoscutei firme americane „Douglas“. Constructorul sovietic Aleksandr Iakovlev a găsit și o cale intermediară. Cu avionul „Iak-40“, el a trasat o punte de legătură între liniile aeriene locale și aviația cu reacție. Și în scurt timp „Iak-40“ a devenit unul din cele mai populare aparate din dotarea „Aeroflot“-ului.

Rapidul succes al avionului lui Iakovlev se datorește efortului constructorilor de a asigura mai multe comodități călătorilor. Scara încorporată în fuselaj, de pildă, îi scutește de așteptarea scării mobile a aeroportului. Iar bagajul, oricît de voluminos, este depozitat de posesorul lui într-o încăpere specială a avionului. La coborîre călătorii își iau singuri geamantanele, fiind astfel scutiți de altă așteptare.

De la un timp însă „Iak-40“, cu numai 32 de locuri, nu mai putea face față fluxului sporit de călători spre ținuturile periferice ale U.R.S.S., unde este deosebit utilizat. Așa s-a născut — deocamdată în biroul constructorilor — „Iak-42“, ultima creație a colectivului de constructori de avioane condus de A. Iakovlev. Noul aparat are trei motoare, o autonomie de zbor de 1 800—2 800 de kilometri și o capacitate de 100—120 călători. Comoditățile lui „Iak-40“ — scara încorporată și cabina în care călătorii își depun singuri bagajele — au fost preluate și de urmașul lui. În plus, acesta din urmă va putea zbura la fel de bine la toate latitudinile : din sudul însoțit pînă-n Extremul Nord, la temperaturi cuprinse între plus 50 și minus 50 de grade.

Nahodka, nou port la Oceanul Pacific, cunoaște o rapidă dezvoltare
Foto : V. Voloșenko

În același timp, concepînd noul aparat, constructorii s-au gîndit și la munca echipajului în cursul zborului. Ei au căutat să simplifice cît mai mult cu putință comanda navei, să le îmbunătățească condițiile de lucru.

TRANSPORTURI

40 de ani și 40 de licențe

Cei dintîi constructori ai metroului moscovit — tinerii din capitala sovietică — se îndreptau spre marele șantier subpămîntean înarmați mai cu seamă cu entuziasm și o legitimă mîndrie pentru opera care urma să prindă viață sub mîinile lor harnice și îndemnatice.

Acum, după patruzeci de ani de la inaugurarea primei linii a metroului din

Moscova, acesta este celebru în toată lumea pentru tehnica perfecționată a continuatorilor celor care l-au început. Așa se face că, în ultimul deceniu, utilajele sovietice utilizate la străpungerea tunelurilor de metro au reținut atenția specialiștilor din S.U.A., Franța, Japonia, Republica Federală Germania, Belgia etc., unde au fost achiziționate 40 de licențe pentru fabricarea lor.

Dealtfel lucrul nu e de mirare, întrucît metroul moscovit este deopotrivă cel mai rapid din lume — cu o viteză medie de 39,7 kilometri pe oră, față de 32 kilometri la New York și Tokio —

Stația Poljaevskaia
Foto : A.P.N.

și cel mai puțin poluat (în fiecare stație aerul este schimbat în întregime la fiecare sfert de oră), deși circulația e tot mai intensă. Trenurile se succed

Zbirnăutul telefonului n-a izbutit să mă trezească de-a binelea. Eram așa de buimac, încât mi-a trebuit un minut ca să înțeleg sensul cuvintelor lui Ali.

— Domnule, miine puteți merge la vânătoare. Sculați-vă mai devreme.

La ora 1 noaptea această ofertă părea destul de bizară. Era simbătă și singurul lucru pe care-l dorisem în ajun era ca a doua zi să pot rămâne mai mult în pat.

— Vă aștept în zori, am mai auzit din depărtare glasul lui Ali.

Cum mă trezisem complet, am acceptat imediat propunerea.

— E în regulă Ali, am să vin, am strigat în receptor. Ce o să vinăm?

Da chiar în clipa aceea, glasul prietenului meu s-a pierdut în eter. Nu eram supărat însă; știam că de vreme ce-mi telefonase, mă aștepta o aventură captivantă. Prietenul meu era fiul căpeteniei unui sat de pe țarm. Tatăl lui, ca și mulți locuitori ai satului de altfel, îl socoteau un pierde-vară, căci singurele pasiuni ale băiatului erau vânătoarea și hoinăreala. Dar acest tânăr cu suflet bun era un excelent cunoscător al junglei, pe care o iubea nespuse-

Am început dar să-mi adun lucrurile, încercând să nu uit nimic. Căci în junglă pot fi întâlnite tot soiul de animale, de la elefant la miniaturala antilopă pelandou, de numai 20 cm, ca să nu mai vorbim de tigri, urși, maimuțe și pantere. Cum nu știam ce o să vinăm, m-am echipat bine, căutând să prevăd orice surpriză.

Apoi mi-am scos mașina din garaj și am pornit la drum. Nici acum nu prea înțeleg de ce la tropice șoseaua este în timp de noapte locul preferat de plimbare al multor animale. S-ar putea să fie atrase de asfaltul cald, de vreme ce cei mai mulți plimbăreți sint șerpi, șopirle și alte reptile...

Ali mă aștepta în fața casei lui și, cum am coborât din mașină, m-a și dus spre riu. În munți plouase tocmai și debitul râului Sunghei Merah crescuse. Ne-am urcat într-una din cele două bărci care ne așteptau la mal și am pornit la drum. Am mers așa o bună bucată de vreme, până când am început să mă plictisesc.

— Ali, mai e mult pină ajungem? am întrebat.

— Să trecem pragurile, mi-a răspuns prietenul meu.

— Și ce o să vinăm? Din cauza grabei nu apucasem să aflăm ce animal avea în vedere Ali.

— Crocodili, domnule. Am uitat imediat că îl boscorodisem pentru că nu mă lăsase să dorm. Dar cine nu și-ar sacrifica somnul ca să poată participa la o astfel de vânătoare? Încît am întins mina după pușcă, încercînd să-mi amintesc unde vîrisem cartușele. Dar Ali m-a pus imediat la punct.

— Nu-i nevoie de pușcă, domnule. O să pescuim crocodilul ca pe pești.

— Ca pe pești? nu mi-am putut eu stăpîni uimirea. Dealtfel experiența mea în materie de pescuit se rezuma la prinderea de știuci cu undița. Încît am început să-l asaltez pe Ali cu întrebări. El n-avea însă chef de vorbă.

— O să vedeți cînd o să ajungem acolo, mi-a tăiat el elanul.

La un moment dat bărcile s-au oprit lângă mal, iar eu am sărit iute din ambarcațiune sperînd să văd imediat un crocodil. Vă imaginați însă, probabil, că n-a fost deloc așa. Am pornit tăcuți pe o potecă strîmtă.

În recunoaștere

În timp ce însoțitorii noștri înjghebau în grabă un adăpost, Ali mi-a propus să plec cu el în recunoaștere. Dar după mai puțin de o sută de metri nu mă mai puteam orienta deloc. E adevărat însă că alături de Ali mă simțeam în siguranță, căci el cunoștea jungla ca nimeni altul. După ce am străbătut astfel o pădurice de bambus, am ajuns lângă o mlaștină mare, unde Ali mi-a arătat niște urme bizare.

— Crocodili, mi-a explicat el. Ies la soare ca să se încălzească. O să vinăm la noapte.

Cînd ne-am întors în adăpostul nostru masa era gata. În afară de orez fierț mi s-au servit pui fripți, pește rasol aseasonat cu un sos roșcat, langustă și alte vietăți de apă. La un moment dat am zărit o cutie cu niște ardei mici, verzi și roșii. Cum multe mincăruri erau noi pentru mine, urmăream atent cum mînceau cei din jur. Totul a fost bine pînă cînd Ali a luat și el, ca toți ceilalți, un ardei din cutie. A mușcat jumătate din el, după care a vîrit în gură un pumn de orez și o bucătică de pește. Ca să nu rămîn mai prejos, i-am urmat exemplul.

În clipa aceea nu aveam o oglindă în fața mea, dar am văzut parcă cum ochii mi s-au umplut de lacrimi și mi-au ieșit din orbite atingînd aproape lentilele ochelarilor. Am căscat larg gura, iar expresia feței semăna cu a

MAREA AVENTURĂ

La vânătoare de crocodili

unui om uluit peste măsură de ceva și care nu-și mai poate veni în fire. Am început să-mi agiți convulsiv miinile, fără să pot scoate un cuvînt. Ceilalți s-au oprit și ei din mîncat și mă priveau întrebător. În cele din urmă am izbutit să articulez un cuvînt, erînd disperat apă. Ali a înțeles imediat despre ce-i vorba. A scos dintr-o cană o fărîmă de nu știu ce, apoi a luat o mină de orez și mi l-a vîrit în gură, după care a început să mă lovească ușor peste bărbie spre a mă ajuta să mestec. Abia atunci și-au dat seama și ceilalți că ardeii fusese pricina panto-

„Cine nu și-ar sacrifica somnul ca să participe la o astfel de vânătoare?”

mimei mele. De fapt i se și spune ardeii diavolului. E atît de iute, încît celor care mușcă din el fără să fie obișnuiți le ies pe cerul gurii niște bășici mari, de parcă s-ar fi fript. Senzația de usturime puternică a persistat pînă la sfîrșitul mesei.

După masă ne-am odihnit bine; ne-am trezit din somn cînd soarele se mistuia îndărătul copacilor. Cîțiva inși au plecat în pădure ca să pregătească torțe din rădăcini și crengi rășinoase. Ali a scos din bagaje un felinar mare și un cirliț ascuțit prins la capătul unei frînghii groase. O bășică de porc umplută cu măruntaie urma să servească drept momeală pentru crocodil.

Curînd s-a ivit și Luna și am pornit la drum. După cum am înțeles, torțele trebuiau mai mult să ne aperse, prin fumul pe care-l scoteau, de țîntari decât să ne lumineze drumul. Mergeam în spatele lui Ali, încercînd să calc exact pe urmele lui. Noaptea nu mai recunoșteam defel locurile pe unde venisem. Era o enigmă pentru mine cum putea Ali să depisteze drumul cel bun.

La un moment dat sub picioarele noastre a început să mustească un lichid eleios, care ieșea de sub un strat gros de mușchi și ierburi. În depărtare se zărea, în lumina Lunii, o mlaștină presărată cu niște pete negre; erau insulițe acoperite cu tufisuri. La un semn al lui Ali torțele au fost stinse. În schimb a aprins el felinarul, pe care a început să-l agite deasupra apei. După puțin timp, la circa 30 m de mal s-au aprins, ca răspuns, două luminițe roșii. Ali a șoptit ceva la urechea unui însoțitor, care a agățat momeala de cirliț și a aruncat frînghia în apă. Capătul frînghiei rămas pe mal a fost legat de o buturugă mare, groasă din preajmă. Cele două luminițe rubinii au pornit spre locul unde căzuse cu zgomot momeala. Apoi punctele roșii au dispărut. După încă o clipă, frînghia s-a întins ca o strună, iar apa a început să clocotească.

Fără a mai aștepta ca Ali să le spu-

nă ceva, vînătorii au început să tragă cu putere de funie. Era evident că de capătul celălalt al ei se prinsese o pradă grea. Deocamdată era greu de spus cine avea să iasă învingător din această înclăstare. Oricum, avantajul era de partea oamenilor. Dar cum în joc era viața lui, crocodilul nu voia să cedeze.

Nu puteam sta o clipă pe loc, încît mă foiam de colo pînă colo, încercînd totuși să nu deranjez pe nimeni. Căci atîta lucru mă ducea și pe mine capul, și anume că în clipa aceea cel mai mare ajutor pe care-l puteam da era să nu-i împiedic pe vînători.

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r

n-aș fi putut rezista ispitei de a trage și nu știu cum s-ar fi sfîrșit lucrurile. De aceea, cînd capturează crocodili cu cirlițul, băștinașii continuă să folosească arma tradițională a strămoșilor lor.

Apoi vînătorii au apăsă pe sulite cu toată greutatea corpului, încercînd să țină fiara în loc, dar crocodilul a făcut o întorsătură bruscă și i-a aruncat în lături. Coadă puternică se agita dintr-o parte într-alta, măturînd totul în calea-i. Curînd a urmat un nou atac al vînătorilor, în cursul căruia unul dintre ei, evitînd dibaci loviturile cozii, a izbutit să prindă crocodilul în laț. În câteva minute fiara a început să semene cu o uriașă pernă pentru ace. Pe laturile ei și în abdomen erau înfipte nu mai puțin de zece sulite. Innebunită de furie, ea se zbătea de colo-colo îngrădită în mișcări numai de frînghia prinsă de buturugă.

După ce unul din vînători a mai reușit să fixeze de copac o frînghie înfășurată în jurul cozii animalului, situația s-a îmbunătățit. Acum totul depindea de măiestria lui Ali, care trăgea abil funia spre el, iar cînd mișcările crocodilului îi îngăduiau, o mai înfășura puțin pe buturugă. Dar, spre mai multă siguranță, vînătorii au hotărît să mai treacă totuși în jurul cozii încă o frînghie, drept care au trebuit să se apropie de reptilă la o distanță care le putea deveni fatală.

Simțînd parcă pericolul, crocodilul a început să se zvîrcolească cu și mai multă furie, încordîndu-și puterile ca să se elibereze. Din care cauză frînghia petrecută în jurul cozii n-a rezistat și s-a rupt. Într-o clipă lovitura busteanului viu, durat din mușchi și piele groasă, de nepătruns, a atins pe unul din temerari. Acesta s-a prăbușit fulgerător la pămînt, dar s-a ridicat imediat în patru labe încercînd să fugă de botul cumplit al fiarei.

Lovitura de grație

Se părea că avea să se întimplă o nenorocire. Dar Ali ne-a dovedit o dată mai mult că nu degeaba fusese ales conducătorul vînătorii. Cu un salt în direcția celui ce căzuse, l-a smuls în ultima clipă din locul pină unde lungimea frînghiei ar fi permis reptilei să se întindă. Fiorosul bot al fiarei a clămpănit la mai puțin de o jumătate de metru de victimă...

Acest episod, care s-ar fi putut încheia tragic, a insuflat însă parcă și mai multă energie și curaj vînătorilor. În ciuda împotrivirii disperate a animalului, după cîteva minute totul s-a sfîrșit. Vînătorii au început să strige de bucurie și Ali abia a izbutit să restabilească calmul. Au fost aprinse iar torțele. Crocodilul a fost răsturnat pe spate, descoperindu-i-se pîntecele de culoarea lămîiei. Mînuind abil euștele, oamenii au început să-l jupoaic, ca să nu-l care întreg în tabără.

M-am apropiat de vînătorul rănit. Ședea cu picioarele întinse, așteptînd răbdător pînă cînd ceilalți se vor putea ocupa și de el. Deși greu rănit, vînătoarea izbutită îl făcea parcă să uite durerea.

N-am să uit călătoria pe rîu la întoarcere. Bărcile înaintau repede minate de curent. Eu ședeam la pupa și priveam pielea animalului, care nici la lumina zilei nu părea chiar mică. Avea aproape trei metri jumătate. Oricine s-ar fi putut mîndri cu o asemenea pradă. Încît eram și eu mindru, pentru că într-un fel socoteam crocodilul și al meu. Căci dacă nu participasem efectiv la capturarea lui, îi încurajasem totuși din tot sufletul pe vînători prin strigăte. Dovadă, șuieratul și hîrîitul care-mi ieșeau acum din piept în loc de cuvinte.

I. Papamiși

NEVĂZUȚII

Acel om minunat și mașina lui zburătoare

În filmul „Feriți-vă automobilul” există această scenă: vrînd să scape de un urmăritor, eroul principal, Detocikin, trece ca fulgerul pe sub un camion cu remorcă ce transportă țevi, apoi sare cu „Volga” lui pe platforma deschisă a altui camion, coboară, după care execută un viraj de 180 de grade în loc și o șterge frumușel în direcția opusă. Pe ecran totul părea simplu, improvizat și comic. Și așa era și firesc, fiind vorba de o comedie. În realitate această improvizație hazlie a fost pregătită și calculată milimetric, am spune, de cascadorul-automobilist Aleksandr Mikulin care îl dubla în scena respectivă pe Innokenti Smoktunovski: fusese calculată distanța dintre camion și remorcă

lovească — numai el știe cum — cu aripa dreaptă aripa stîngă a celui alt automobil, dar efectul să fie de catastrofă, iar mașinile să scape tefere! Și a reușit.

Mikulin lucrează atît pe mașini sovietice, cît și străine, pe mașini noi sau vechi. În filmul „Răzbunătorii” el a condus un „Rolls” din 1912. Condițiile meteorologice sînt și ele extrem de variate: ger de crapă pietrele, căldură sufocantă. În filmul „Directorul” a filmat pe o temperatură de 65 de grade. Și parcă nu era destul atît, a trebuit să mai și conducă un camion în flăcări (de începuse să i se topească casca de protecție) care făcea în final explozie. Pentru care a fost nu numai stropit cu

Indiferent dacă urmărește sau este urmărit, Mikulin calculează totul la milimetru

— 4,5 metri — pentru ca „Volga”, lată de 1,5 metri, să poată trece în siguranță, în condițiile unei viteze de 50 kilometri pe oră pentru camion și 110 pentru „Volga” (raportul optim pentru ca cele două mașini să nu se ciocnească), fusese stabilit exact punctul de întâlnire, lungimea traseului etc., etc.

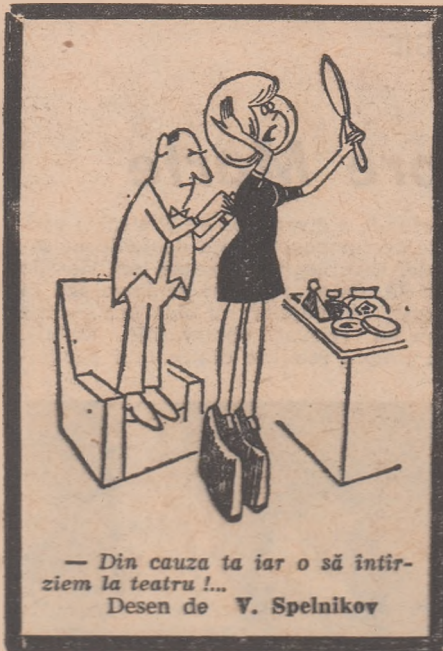
Dealtfel, Mikulin are pe ecran mereu aceeași misiune: urmărirea. Fie că urmărește el, fie că este urmărit. În filmul „Greșeala rezidentului”, agentul străin interpretat de Gheorghi Jjenov vrea să scape de un milițian. Face deci un slalom printre mașinile care vin din sens opus, trece pe „stop”, nu micșorează viteza la viraje. Și totuși automobilul milițianului se ține scali de dînsul. Atunci agentul recurge la un gest disperat. Iese în șosea, trece peste un podeț, întoarce brusc și se năpustește cu mașina asupra aceleia a urmăritorului, avînd grijă să sară din mers. Un truc foarte dificil, care a cerut din partea executantului o precizie de giuvaergiu și viteză de reacție. Pe o distanță mică de tot Mikulin trebuia să apuce să sară, iar „Volgăi” să-i imprime impulsul necesar pentru ca să

benzina pe dinafară și aprins, ei și prevăzută cu un butoi de benzină, pus în cabină alături de șofer. Adică alături de Mikulin, care trebuia să aibă grijă să sară din cabină înainte ca benzina din butoi să ia foc și camionul să se prăvălească în prăpastia apropiată. Să sară, bineînțeles, fără ca asta să se observe pe ecran. Și nici să rateze scena nu putea, fiindcă era singurul camion de sacrificiu pe care-l avea echipa. Ca să nu lungim momentul de suspens, cine a văzut filmul știe că totul s-a terminat cu bine: camionul s-a prăvălit în prăpastie, a explodat, iar șoferul a ars înăuntru la datorie, plins de tovarășii săi. Aceiași tovarășii care abia au avut timp să-i arunce lui Mikulin, rămas viu și nevătămat, un „Bravo, mă, ai fost grozav!”

Aleksandr Mikulin s-a angajat la studioul „Mosfilm” de foarte tînr, ca mecanic. Însă era mort după mașini și toată ziua se învîrtea pe lingă ele, înșurubînd, deșurubînd, deprinzînd toate trucurile. Remarcat de regizori, a debutat în filmul „Pe miine”. De atunci au trecut cîțiva ani și filmele s-au adunat cu zecile. Mikulin fiind acum cel mai bun cascador-automobilist al studioului. Sub conducerea lui se fac toate pregătirile pentru filmările combinate, adică pentru ceea ce în limbaj obișnuit numim trucaje. El „machiază” cu mina lui și mașinile, pentru ca spectatorii să nu observe „șmecheriile” cinematografice.

În momentul de față, Aleksandr Mikulin lucrează cu Roland Bikov la filmul acestuia „Automobilul, vioara și cățelul Kleaksa”. Cascadorul va trebui să facă tot felul de minuni: „Moskvi-ciul” lui va galopa ca un cal, se va țîrî ca un ciine, va dansa în ritmul muzicii, își va pierde suflul — adică se va desface în bucăți — din cauza virstei, ruginat de o ciocnire pe care a provocat-o, o va șterge de la locul întîmplării în virful picioarelor, adică pe roțile din spate, va urea și coborî treptele unui pasaj de pietoni, pas la pas cu ei, va sări peste bordura șoselei și multe altele. Nici Bikov, nici Mikulin nu duc lipsă de „fantezie”. Dar pentru ca fantezia să se materializeze pe ecran, mai e nevoie și de măiestrie, talent, minte lucidă și nervi tari.

V. Sologub

— Din cauza ta iar o să întîrziem la teatru!...
Desen de V. Spelnikov

TELECINEMA

Azuriul înșelător

Titlul filmului „În stepa azurie” este înșelător. Și chiar de două ori. O dată, fiindcă sub această promisiune idilică ierb pălîmi și curge singe, stepa de culoarea celestă a purității și liniștii eterne fiind de fapt teatrul celui mai cumpînt spectacol din cîte a imaginat omenirea (și, vai, în această materie numai lipsă de imaginație nu i se poate reproșa): războiul fratricid, lupta care pe care între tată și fiu, între frate și frate. A doua oară, fiindcă, practic, nu stepa azurie este matca întîmplărilor descrise, ci tot Donul, Donul pe care Mihail Șolohov l-a impus în conștiința lumii cu epitetul de liniștit (în același sens amar de aparentă înșelătoare). Este Donul lui Șolohov și de data aceasta, chiar dacă, din motivele știute, realizatorii nu l-au mai putut invoca în titlu.

Însă undeva deasupra titlului, deasupra întregii opere șolohoviene, el domină ca un nume generic. Pentru că tot ce a scris Șolohov pleacă și se întoarce la Don, după ocoluri mai mari sau mai mici. Sînt puține exemplele de legătură atît de strînsă, mergînd pînă la contopire, între opera unui creator și ținutul natal. De cîteva decenii vedem Donul cu ochii lui Șolohov. Pînă într-atît încît, atunci cînd am văzut Donul filmat de echipa „Ștepei azurii” la fața locului, lingă stanița Veșenskaia, — o apă mai degrabă modestă —, am rămas dezamăgiți. Ochii minții refuzau imaginea recepționată de ochii anatomiei noastre, preferînd-o pe aceea livrescă, grandioasă, născută dintr-o mare dragoste și o mare forță artistică, deși Șolohov nu folosește nicăieri adjective care să deplaseze adevăratele dimensiuni ale fluviului.

N-ar fi dealtfel singurul caz cînd adevărul artei se dovedește mai puternic decît adevărul realității. Dunărea n-o vedem, oare, cu ochii lui Johann Strauss, deși apele ei poluate nu mai sînt de mult albastre? Dar cine ar spune altfel decît Dunărea albastră (nu-i vorbă că noua ei culoare este și greu de definit)? Această „licență poetică”, atît de scumpă dunărenilor, desfide realitatea și cine știe dacă rezonanța ei sentimentală nu-i va fi cumva de ajutor...

După acest scurt ocol să ne întoarcem deci și noi la Donul liniștit și la stepa azurie ce îl inconjoară. Realizatorii filmului, alcătuit din trei schițe, au pornit de la proza scurtă de tinerețe a scriitorului, în care se află în germene, în fază de crochiuri, marile lui teme și portrete de mai tîrziu. Ideea urmărită a fost aceea pe care însuși autorul septuagenar o enunță în pregeneric, unde apare cîteva clipe cu chipul lui fără vîrstă ca să ne spună ce preț greu a fost plătit acum cincizeci de ani pentru viața de azi a ținuturilor căzăcești de la Don: războiul civil a despărțit de o parte și de alta a baricadei tată de fiu, frate de frate. În sensul cel mai propriu. Filmul urmărește trei familii dezbinat de opțiunea politică a membrilor lor, trei cazuri-limită, în care totuși nu se apasă nici o clipă pe pedala dramatismului ostentativ. Ca tot ce iese, direct sau indirect, din mina lui Șolohov, filmul poartă pecetea firescului, a vieții autentice, implacabilă în curgerea ei. Și ca în tot ce iese din mina lui Șolohov, curgerea vieții se conjugă cu aceea a Donului. Liniștit.

Iulia Scutaru

MUZELE SE AMUZĂ

Un prieten al lui Johann Strauss, care împrumuta mereu bani de la celebrul compozitor, i-a făcut odată o vizită și i-a spus printre altele:

- Azi noapte am visat că mi-ai împrumutat o sută de mărci.
- Fii liniștit — i-a răspuns Strauss — nu-ți cer să mi le dai înapoi.

Un tînr dramaturg a adus celebrului regizor german Max Reinhardt o piesă, intitulată „Ramses I”, în speranța că i-o va pune în scenă. Piesa era sub orice critică, însă Reinhardt, om delicat, a încercat să evite un refuz direct.

- N-ai putea scrie ceva mai actual? — l-a sfătuit el pe autor.
- După cîțiva timp dramaturgul cu pricina i-a adus un nou op.
- Pe prima pagină se putea citi cu litere mari „Ramses II”.

Bernard Shaw a acceptat odată să asculte piesa unui dramaturg începător în lectura autorului. La sfîrșit i-a spus:

- Tinere, un dramaturg își poate permite să scrie o asemenea piesă numai după ce a ajuns celebru.

VEDETE PE PLATOU

...Și filme la superlativ

Un film care încă de pe acum, din faza de lucru, adună superlativele cu grămada: „Cei trei mușchetari”, o nouă ecranizare după binecunoscutul roman al lui Alexandre Dumas-tatăl. Să le luăm pe rînd.

Cel mai scump film din toate timpurile (i s-a pus la dispoziție un buget de opt milioane de dolari, sumă rotundă).

Cel mai lung film (durata de proiecție: patru ore și jumătate).

Trei regizori, în frunte cu Richard Lester, asudă și răgușesc în același timp la realizarea lui.

Treizeci de cameramani, șaptesprezece asistenți de regie și 30 000 de figuranți pun în valoare vedetele, între care strălucesc Michael York, Faye Dunaway și Raquel Welch.

O sută optzeci de croitori din Ma-

Mușchetara Raquel Welch

drid și împrejurimi lucrează costumele, care vor cîntări tone întregi.

Speranța tuturor acestor oameni este ca filmul să adune superlative și după ce va fi gata.

Tot la o pagină de istorie s-a oprit și actorul vest-german Curd Jürgens. Într-un serial realizat de televiziunea britanică și consacrat temei prăbușirii monarhiilor europene, el interpretează rolul cancelarului german Bismarck în perioada de viață cuprinsă între 42 și 74 de ani, cînd bătrînul om politic a ieșit din scenă.

Un rol pe placul lui Curd Jürgens care, cu prilejul documentării minuțioase, a făcut constatarea că „Bismarck a fost unul dintre cei mai abili actori care au evoluat pe scena lumii. Pînă acum n-am știut cîte puncte de contact există între diplomație și teatru”.

A fost nevoie să intre în pielea „cancelarului de fier” pentru ca s-o afle.

(Din „Sovetski ekran”)

arta
la arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta

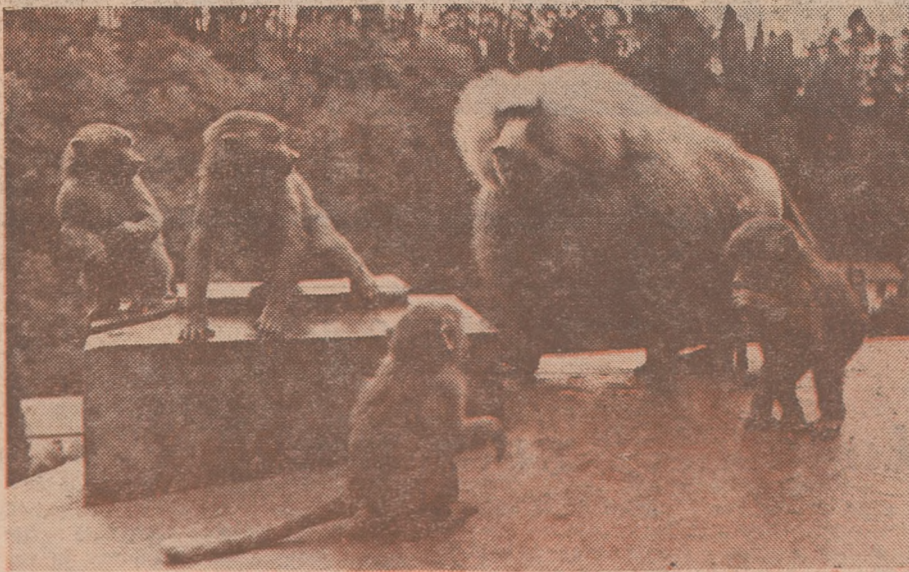

ZOOLOGIE

Ne vor pune maimuțele întrebări?

„Numai că nu vorbesc!” — spunem, cu o notă admirativă în glas, despre animalele pe care le iubim și le prețuim pentru inteligența lor. Acesta a fost probabil și mobilul care a îndem-

nat mai multe grupuri de cercetători să încerce a da animalelor grai, oprindu-se — pentru acest tip de experiențe — în mod firesc la unele din animalele cele mai inteligente și mai apropiate de noi: cimpanzeii. Întrucât oricine știe acum că ei împart — împreună cu delfinii, gorilele și urangutanii — privilegiul de a poseda o inteligență dezvoltată, că fac parte dintr-o specie arboreală foarte sociabilă, ușor de îmblinzit și, de aceea, bucurându-se de preferința experimenterilor.

„Numai că nu vorbesc!”

Cea mai cunoscută din aceste experiențe a fost aceea făcută cu femela Washoe, care a fost deprinsă cu limbajul surdomuților. Căci, evident, nimeni nu și-a pus în gând să determine o maimuță să vorbească cu adevărat — în accepția umană a noțiunii — din două motive bine întemeiate: mai întâi pentru că aparatul ei vocal este foarte deosebit de acela al omului; și în al doilea rând pentru că cimpanzeul nu scoate sunete decât în anumite stări, bine precizate, de emotivitate și excitație. În restul timpului e tăcut. Așa se face că, după șase ani de eforturi, doi experimenterii n-au obținut de la cimpanzeul Viki decât patru sunete care puteau să aibă, la rigoare, o asemănare cu niște cuvinte englezești.

Tocmai de aceea rezultate mult mai bune au fost obținute cu Washoe, care a fost deprinsă să utilizeze 132 de „cuvinte” (dintr-un limbaj gesticulat) și învățând chiar să asocieze până la 5 cuvinte, pentru a forma 294 de combinații diferite de tipul: „dă-mi banana” sau „deschide, te rog”. E adevărat, o seamă de cuvinte nu aveau pentru Washoe o semnificație foarte exactă: cuvântul „copil” putea să însemne pentru ea deopotrivă o jucărie, un copil adevărat sau un ursuleț de pislă. La fel, cuvântul „floare” era utilizat pentru orice obiect, în special bun de mâncare, care degaja un miros. De aceea, Washoe n-a putut deosebi niciodată cuvântul „miros” de acela de „floare”, utilizându-le fără alegere pe unul în locul celuilalt. Încît pînă la urmă mulți specialiști, și chiar și experimenterii, s-au întrebat dacă în cazul lui Washoe era realmente vorba de un limbaj sau numai de o condiționare complexă fără nici o valoare de simbol.

Și totuși un alt experimentator — care a degajat din limbaj ceea ce-i este specific, adică tocmai simbolurile — s-a străduit să-l predea unui alt cimpanzeu femelă, pe nume Sarah. Aceasta avea la dispoziție jetoane de plastic pe care erau imprimate simboluri care însemnau „asemănător”, „deosebit”, „mai mare”, „mai mic” sau chiar semne care-i permiteau să lege între ele în mod logic două părți ale unei fraze. Ca și în celelalte experiențe, simbolurile erau manipulate în special în legătură cu hrana, care constituie cea mai bună motivare pentru un animal.

claviaturii erau modificate periodic, spre a evita producerea de automatisme.

Se poate, așadar, afirma că maimuțele sînt în stare să învețe un limbaj? Cu alte cuvinte, au ele structurile și conexiunile cerebrale care să le permită să-l dobîndească? Disputa, care se aprinde periodic, pe aceste teme nu este încă tranșată nici într-un sens, nici în altul. O seamă de specialiști socotesc că aceste experiențe, deși foarte spectaculoase, nu sînt totuși decât niște dresaje sofisticate care amintesc de „clopoțelul lui Pavlov” și nu pun în evidență existența unor structuri cerebrale superioare. La rîndul lor, etologii observă că, dacă maimuțele ar avea structurile cerebrale necesare pentru limbaj, s-ar servi de ele și în starea de sălbăticie, ceea ce nu se întîmplă în realitate.

Pînă la urmă, disputa nu va putea fi, desigur, definitiv încheiată decît atunci cînd, cum remarcă o publicație de specialitate, grație cuvintelor și frazelor învățate, maimuțele ne vor putea pune și ele întrebări. Pînă atunci însă...

FIZICĂ

Putem detecta obiecte de la distanță

Într-o povestire științifico-fantastică, unul din eroi relatează cu lux de amănunte un fapt pe cît de incredibil pentru cititorii din epoca respectivă, pe atît de interesant pentru cercetătorii de astăzi. Dar să dăm cuvîntul chiar eroului: „Am fost supus — povestește el — unei întineriri totale” după cel mai nou sistem: mai întîi am fost congelat într-o încăpere cu azot, după care am fost expus la acțiunea unor cimpuri magnetice atît de puternice, încît puteau modifica însăși structura moleculară a corpului...”

Problema astfel enunțată acum cîteva decenii a intrat astăzi în faza experimentării celei mai riguroase. Căci cercetări recente au dovedit că, într-adevăr, activitatea vitală a organismului omenesc se află într-o strînsă relație cu fenomenele electromagnetice. Experiențele de înregistrare a cimpului electromagnetic al ființelor vii, făcute de profesorul leningrădean P. I. Guleaev și de alți specialiști sovietici, de pildă, au pus în lumină posibilitatea organismului omenesc de a detecta, grație „cimpului electric al nervilor”, obiecte aflate la distanțe

mai mari sau mai mici, de a deosebi un conductor de un dielectric, de a stabili locul unde se află ele, forma, direcția mișcării. Această neobișnuită percepție extrasenzorială — realizată în afara organelor de simț cunoscute — își găsește explicația în împrejurarea că undele radioelectrice acționează direct asupra creierului, mai exact asupra cimpului neuronilor.

Această descoperire a existenței unor cimpuri electromagnetice în organismele vii i-a dus pe cercetători la concluzia că fenomenul are mari posibilități potențiale mai ales în ce privește investigarea mai corectă și mai exactă a organismului uman și a celor animale. În ultima vreme au fost realizate chiar aparate care, pe baza înregistrării activității electromagnetice a organismului, îi ajută pe medici să diagnosticheze cu mai mare exactitate bolile și, evident, să le trateze cu mai mult succes.

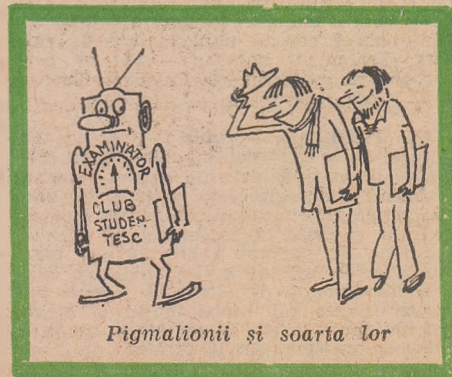
Se știe că bolnavii se adresează în general medicilor abia după ce boala a început să se manifeste. Dar momentul cînd în organism apar primele abateri de la starea normală — pe care bolnavul încă nu le simte — precede manifestările exterioare ale bolii. Or, dacă medicina ar putea începe bătălia împotriva infecției, de pildă, în chiar momentul pătrunderii microbilor în organism sau ar putea opri procesul de acumulare a substanțelor nocive în celulele organismului înainte de apariția modificărilor patologice, oamenii ar fi mereu sănătoși.

Ar fi însă posibil ca medicii să primească un semnal imediat ce în organism încep să se facă simțite modificări nocive? s-au întrebat cercetătorii. Aceste modificări dezechilibrează în mod cert cîmpul magnetic normal menținut de organele în funcțiune. Așadar în această direcție ar trebui concentrată atenția. Și grupuri de cercetători au început experiențele necesare. A fost de asemenea realizată o aparatură potrivită.

Pentru a înțelege însă și mai bine ce-ar însemna pentru omenire valorificarea acestor posibilități, să anticipăm puțin momentul descoperirii soluției. Să ne imaginăm deci un prevenitoriu în care sănătatea bolnavilor este lăsată în seama unui complex de aparate. Activitatea inimii, de pildă, este permanent controlată de un teleelectrocardiograf. Alte aparate înregistrează automat biocurenții, detectînd cele mai mici abateri de la activitatea vitală normală a organismului. Analizatori speciali „sugerează” medicului cele mai potrivite măsuri profilactice. În felul acesta doctorul poate comunica cu bolnavul și-i poate face recomandările necesare în funcție de natura informațiilor culese de aparate. În sfîrșit, conform principiului reacției, ne mai putem imagina că, drept răspuns la semnalele organismului, aparatele vor emite comenzi speciale care vor decansa sau frîna în organism anumite procese fiziologice și biochimice. Încît omul se va putea vindeca încă înainte de a se fi îmbolnăvit.

Și acum să vedem primele rezultate ale încercărilor de a traduce în fapt aceste idei. Este vorba, mai exact, de un aparat extrem de sensibil realizat de un grup de cercetători de la două institute din Voronej — institutul politehnic și cel de medicină. Aparatul este un indicator al afecțiunilor cardiace. Misiunea inventatorilor săi a fost extrem de dificilă, întrucît ei au trebuit mai întîi să izoleze aparatul de orice perturbări ale cimpului magnetic al Pămîntului, de instalațiile industriale și de rețeaua electrică urbană. Căci magnetul biologic al corpului uman nu putea fi cercetat decît într-o „liniște” magnetică absolută. Acum, aparatul există și furnizează informații absolut noi despre activitatea inimii, despre neritmicitățile ei. El deschide astfel calea spre diagnosticarea precoce a unor mare număr de boli, ca distrofia miocardului, hipertrofia mușchilor inimii etc. Încît ceea ce uneori scapă electrocardiografului este acum captat de magnetocardiograf.

În concluzie, specialiștii nu se mai îndoiesc de posibilitatea utilizării pe scară largă a mijloacelor de diagnosticare automată a unor boli.

Pigmalionii și soarta lor

tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica

În realitate cum ingerăm mai multe calorii decît cheltuim, cum rămînem cu un surplus care se depune sub formă de grăsime, întrucît organismul nostru nu se poate sustrage legii generale a conservării energiei. Așadar orice abatere de la necesarul de calorii se plătește scump. Și nici măcar nu trebuie să „păcătui” cu cine știe ce bunătăți. E de ajuns să mîncăm zilnic în plus 25 g de piine intermediară sau 15 g de zahăr ori 8 g de unt, pentru ca după o lună să constatăm că avem 1 kg în plus! De aceea iați un tabel cu numărul de calorii pe care trebuie să-l conțină o alimentație rațională. El se referă la

Munca grea cere și multe calorii!

adultii între 33 și 55 de ani. Pentru cei mai tineri se adaugă 200—300 kcal, iar pentru cei mai vîrstnici se scad circa 200 kcal.

Felul muncii	Bărbați	Femei
Muncă ușoară: persoane care stau aproape tot timpul jos, ca funcționarii, montorii la bandă rulantă, ceasornicarii, cercetătorii științifici etc.	2400	2200
Muncă semigrea: persoane care depun un efort fizic redus sau moderat, ca electricienii, tractoriștii, zootehnicienii, surorile medicale, strungarii, poștașii, vinzătorii, gospodinele etc.	2700	2500
Muncă grea: muncitorii constructori, oțelarii, timplarii și dulgherii, lăcătușii, țărani cooperatori și cei care exercită meserii asemănătoare	3300	3000
Muncă foarte grea: minerii, forjorii, cazangii, betoniiștii etc.	3900	—

În copilărie și adolescență nevoile sînt altele, mai mari, din cauza creșterii. Dar nici atunci nu trebuie exagerat.

Ani	Băieți	Fete
1 — 3	1 200	1 200
3 — 6	1 600	1 600
6 — 9	2 100	2 100
9 — 12	2 500	2 300
12 — 15	3 000	2 600
15 — 18	3 200	2 500

Poșta medicului

Ing. V.O. — Galați: 1) În cazul dv., simptome de părere să vă adresați laboratorului condus de tov. dr. Tina Covaliu din cadrul spitalului clinic P.T.T. din București, str. Mândinești nr. 2 2) Cura hidrominerală în litiaza renală se face numai în perioada de „acalmie”, adică cel puțin 3-4 luni de la ultima criză.

VLAD N. ION — București: Împotriva somnolenței și a oboselii intelectuale, vă recomandăm produsul Centedrin 2 cpr./zi asociat cu Lecitină vegetală, 3 linguri de sirop/zi.

A. R. — Com. Boroaia, jud. Suceava: Dinții temporari, „de lapte”, erup în cavitatea bucală între vîrsta de 6 luni și 2 ani și jumătate, astfel: între 6 și 12 luni apar incisivi temporari, între 12 și 18 luni primii molari, între 18 și 24 de luni caninii, între 24 și 30 de luni molarii secunzi. Aceste date nu sînt însă rigide, constatîndu-se variații frecvente de întîrziere în erupție sau de erupție precoce, fără o semnificație patologică. Cel mai adesea, în lipsa dinților de lapte se observă în rahitism și în hipotiroidism, urmate apoi de defecte de mineralizare. De aceea un aport sporit de calciu (Calciu lactic, Calciu granulat, Clorocalcin) ar fi de folos copilului dv.

S. E. — Timișoara: Ar fi fost mai bine să ne relatați simptomele bolii de care suferă fiica dv. **Sindromul Bleuler** sau schizofazia este o formă de schizofrenie caracterizată în special prin confuzie verbală, care ajunge uneori pînă la o asazisă „salată de cuvinte”. Cum celelalte funcțiuni sînt mai puțin afectate în această boală, credem că, cu avizul medicului neuropsihiatru, ea poate fi compatibilă cu o activitate productivă elementară și, desigur, și cu căsătoria.

MICHICI RADU — București: Ne face plăcere să reproducem acest fragment din scrisoarea dv. de mulțumire: „Sînt unui dintre acei suferinzi de o nevralgie de trigemen care mi nevralgie oftalmică care nu trecea cu Fenitoină Tegretol, cu raze Röntgen și ionizări. Am putut însă pleca din spitalul de geriatrie comolot vindecat și scăpat de acest coșmar, în urma tratamentului cu Gerovital H³ — 22 de infiltrații în mușchii feței, gîtului, pielea frunții și timplă, lîngă ureche, concomitent cu un regim sărac în lipide și glucide. Doresc să recomandati și altora acest tratament făcut de mine”.

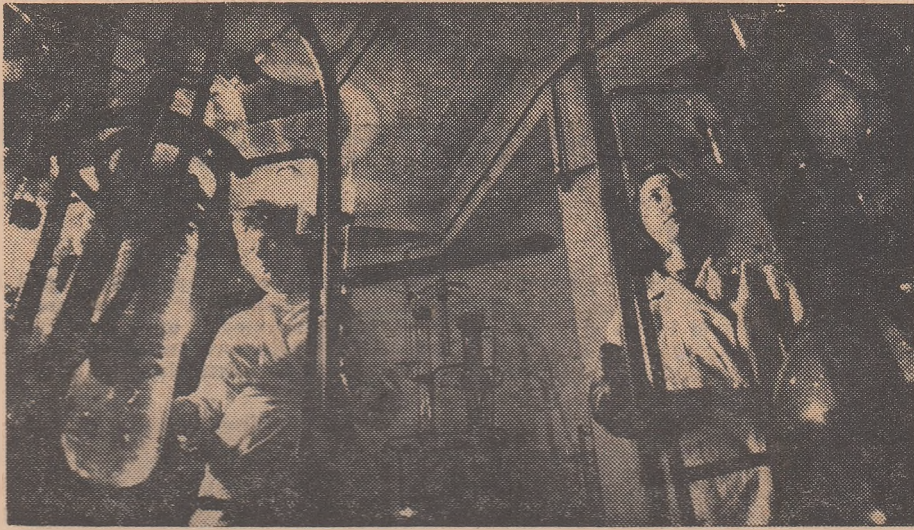
P. LĂCRIMOSU — București: Este vorba de o rinoree (hipersecreție nazală) de natură alergică, în funcție și de starea sistemului dv. neurovegetativ parasimpatoc. O ameliorare notabilă se poate obține cu antialergice (Clorfenoxamin sau Feniramin, 3 cpr./zi), aerosoli cu hidrocortizon, aero- și helioterapie marină.

L. MARIN — București: Dacă o radiografie a picioarelor va infirma diagnosticul de osteoporoză sau cel de pînteni calcaneeni, senzațiile de arsură care vă supără se datorează probabil unor tulburări de circulație periferică. În orice caz, un tratament de lungă durată cu Redergin 10 picături de 3 ori pe zi sau Tolazolin 3-4 cpr./zi, de cure de 15-30 zile cu repetare după o pauză de 15 zile va ameliora circulația sanguină.

M. A. CERATU-OLT — Orașul Gh. Gheorghiu-Dej; I. POPESCU — Iași: 1) Crampa scriitorului, cea mai caracteristică crampă funcțională, se manifestă în momentul cînd bolnavul începe să scrie, degetele crispîndu-se pe toc sau pe creion, cu pumnul blocat într-o atitudine anormală: contractura se poate întinde apoi și la ceilalți mușchi ai antebrațului, brațului și chiar umărului. Cauza ar fi o perturbare a mecanismului nervos reglator al mușchilor de la membrul superior afectat. Ca tratament, se interzice scrisul sau ocupația care produce crampa respectivă: se iau antinevralgice (Algoalmin, Paracetamol), se fac galvanizări și faradizări ale mușchilor intrați în crampă și chiar ale mușchilor din partea membrului opus: eventual, novocainizări ale nervului radial în șanțul de torsionare. 2) Foile de scumpie, oțetar sau de nuc pot fi folosite în băi combinate eventual cu sare de bucătărie sau de Bazna. Se fac cu frunze verzi sau uscate, punîndu-se 3-4 kg de frunze și 3-4 kg sare la 8-10 l de apă. Amestecul se fierbe timp de o jumătate de oră, iar apa se răcește pînă la 37-38°, baia durînd circa 15-20 de minute.

G.H. NEGRONI — Timișoara: Spasmele cerebrale, manifestări de insuficiență circulatorie cerebrală tranzitorie, se datorează unui proces de ateroscleroză, inevitabil la vîrsta dv. Pentru a le împiedica evitați supărările și iritațiile, respectați un regim de viață și alimentar cumpătat, cu micșorarea cantităților de grăsimi și dulcicuri. Ca medicație Redergin 15 picături de 3 ori pe zi sau Complamin (ori Butedrin) 3 cpr. zi. Agozol 3 cpr. zi. Clonibrat 6 capsule/zi, Diazepam 2 cpr. zi, unul înainte de culcare. Tratament balnear — băi de acid carbonic și mofete — la Covasna, Tușnad sau Vatra Dornei.

AL. FLORIAN — Sibiu: Într-adevăr, „fîntîna de greier” continuu în urechi este un simptom tipic de oto- și ateroscleroză cerebrală. La regimul de viață și de hrană cumpătat, cu reducerea cantităților de grăsimi animale (a se înlocui cu ulei de germene de porumb) și de glucide, pentru evitarea obezității, veți adăuga o cură mai îndelungată de Heparină lipocaică 6 cpr./zi (ținute sub limbă în șanțul gingival pînă se topesc); se vor lua după mese asociate cu Redergin 10 picături de 3 ori pe zi și Rutosid, 2 cpr. de trei ori pe zi.

Fabrică de medicamente

Foto: E. Pesov (A.P.N.)

E TIMPUL SĂ NE GÎNDIM

La munte sau la mare?

Cînd în alegerea locurilor de odihnă și tratament intră în joc considerentele climatice, medicul are sarcina de a-l sfătui cît mai bine pe pacientul său, făcînd ca această alegere să fie cît mai potrivită.

El trebuie să țină seama mai întîi de:

a) **FACTORII CLIMATICI**, care vădesc deosebiri evidente. La munte, temperatura este mai scăzută și mai instabilă: la mare este mai plăcută și relativ mai constantă. La munte, presiunea atmosferică scade; la mare, este maximă. La munte, aerul este uscat; la mare, starea higrometrică (umiditatea) este crescută. La munte, există mai multe variații ale cîmpului electric, acest „cîmp” fiind ceva mai ridicat pe platourile descoperite decît în văile adînci; la mare, pe plajă, există o puternică ionizare pozitivă stimulantă.

Acestea ar fi principalele deosebiri. Dar există, în același timp, și multe asemănări. De pildă, atît la munte, cît și la mare trebuie să se țină seama de vînturile frecvente și intense. Puritatea aerului — absența prafului, a germeilor patogeni, a alergenilor etc. — reprezintă un alt fenomen comun. Razele solare sînt foarte intense și într-o parte și în cealaltă. Directe la altitudine, difuze din cauza stării cețoase la mare sau reflectate de nisip, pe plaje, ele sînt bogate în ultraviolete. Helioterapia dozată în mod progresiv poate constitui, în aceste condiții diferite, o bogată sur-să terapeutică.

Bine aplicate, după prescripția și sub supravegherea unui medic, aeroterapia și helioterapia sînt metode practicate, cu prea mici deosebiri, și la munte și la mare. În plus, aerul marin exercită, prin apa pulverizată, prin aerosolii pe care-i conține, o acțiune intensă asupra funcțiunilor organice. Oxigenul, ozonul, clorura de sodiu, iodul, bromul, pulberile de plancton sînt elemente ale aerului marin, care pot fi foarte utile unora — dar foarte dăunătoare altora. La aceste însușiri se adaugă și **talassoterapia** — băile de mare au un conținut bogat în clorură de sodiu (25-50 g și chiar mai mult la litrul de apă marină), precum și în multe alte substanțe minerale.

Climatoterapia trebuie să țină apoi seama și de **microclimat**, care variază după localități. Unele plaje sînt mai puțin calde și mai puțin supuse acțiunii vîntului decît altele. Sfatul autorizat al medicului curant sau balneolog îl poate îndruma cel mai bine pe bol-

nav. Cu atît mai mult cu cît există variații și în aceeași localitate; de exemplu, șederea în nordul sau în sudul aceleiași stațiuni este supusă unor diferențe de temperatură și luminozitate, intrucît vecinătatea unei păduri poate avea o acțiune sedativă asupra sistemului nervos, iar o colină, o perdele de arbori poate apăra de vîntul dăunător etc., etc.

b) **ACȚIUNEA BIOLOGICĂ**. Prin urmare, atît climatul de altitudine, cît și cel marin, sînt tonice, climatul marin fiind și sedativ prin temperatura constantă, presiunea atenuată, umiditate. La munte, se observă o creștere a frecvenței și amplitudinii mișcărilor respiratorii, creșterea consumului de oxigen, a arderilor, scăderea glicemiei, o mai bună fixare a calciului și fosforului prin iradiere solară. Se mai observă de asemenea și o activare a aparatului circulator, tendința la hipertensiune, hematopoieză (procesele de formare și dezvoltare a celulelor sanguine — N.R.), supraactivitate musculară, în fine dispa-riția oboselii, euforie. Trebuie subliniat că puritatea și uscăciunea aerului sînt deosebiri de favorabilitate în bolile aparatului respirator, făcînd să dispară secrețiile.

Șederea la mare duce la încetinirea, dar și la creșterea amplitudinii mișcărilor respiratorii, la poliglobulie (creșterea numărului de globule roșii), la diminuarea tulburărilor neurovegetative, la hipercalcemie și hiperfosforemie, la stimulare nervoasă. Rezultatele curei marine se vădesc de aceea în creșterea greutateii și a înălțimii corpului. Talasoterapia, în special băile reci, biciuiește — ca să zicem așa — reacțiile organismului.

c) **INDICAȚII TERAPEUTICE ȘI CONTRAINDICAȚII**. Marea și muntele au indicații și contraindicații comune, dar și indicații speciale. Aceste terapeutice atît de active (ca toate curele termale de altfel) sînt dăunătoare bolnavilor cu afecțiuni organice grave: tuberculoză evolutivă, cardiaci decompensați, hipertensivi, bolnavi de rinichi în stare acută sau subacută. Nu au voie să meargă la mare marii nevropăți instabili, insomniaci, basodowieni etc. Indicațiile care pot fi comune sînt toate stările de deficiență simplă, funcțională, care nu sînt prea accentuate: hipotrofii staturale, anemii, convalescențe. Fără a absolutiza, putem spune că experiența arată că afecțiunile externe, osteoarticulare, ganglionare necesită mai ales o cură marină: afecțiunile viscerale, organice necesită mai ales muntele.

În ce privește căile respiratorii, afecțiunile lor trebuie deosebite în tuberculoase și netuberculoase. Nici o tuberculoză pulmonară nu trebuie trimisă la mare sau măcar la tărîm mării (unde există prea mulți factori excitanți), unii medici recomandînd însă largul mării, datorită stabilității relative a componentelor climatului. Stațiunile de altitudine mijlocie de la munte se recomandă în așa-zisele „boli torpide” pentru excitarea moderată pe care o favorizează. Marile înălțimi trebuie evitate de către congestivi.

Afecțiunile netuberculoase, ca: bronșite cronice, emfizematoase sau nu, adenopatiile traheobronșice sau dilatațiile bronșice (bronșiectazii), trebuie ferite de frig și umezeală. Astmul nu

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap esc
culap esculap esculap
sculap esculap esculap escu
lap esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

este prea influențat de factorii individuali: marea nu pare să dea rezultate prea fericite în general, ci mai degrabă muntele ori chiar marile tărîmi, cu condiția să fie ferite de variații atmosferice.

Tuberculozele strict extrapulmonare, cum sînt morbul lui Pott, tumorile albe, adenitele, necesită cura heliomarină, dacă evoluează lent, dacă nu, muntele; rahitismul beneficiază cel mai bine, cu efecte excelente, de cura marină.

Tărîmul mării, prea excitant, nu este recomandabil nici cardiacilor decompensați, nici celor care prezintă tulburări de ritm, nici hipertensivilor. Altitudinea mijlocie poate fi tolerată, însă fără a face eforturi fizice. Mulți hepatici sînt „meteorolabili” suportînd rău marea. Dispepticilor nu li se recomandă climatele prea calde.

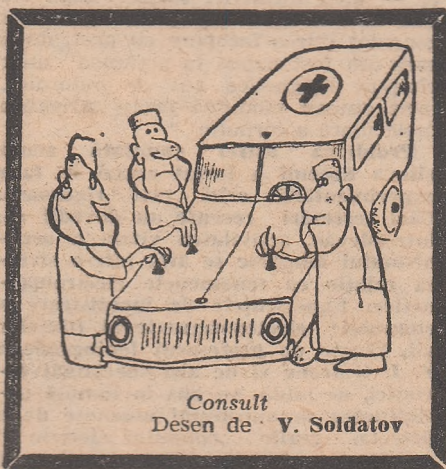
În ce privește bolile de nutriție, muntele este favorabil diabeticilor și obezilor, favorizînd intensificarea arderilor. Pentru reumatici sau gușoși problema este mai delicată, deoarece trebuie evitate cauzele de iritație: umiditatea, frigul, ceața. Dermatozele, care depind de diateze exsudative, de tuberculoză, au susceptibilitățile lor, care sînt cuprinse în regulile generale deja enunțate: stimulare sau calmare după caz. Nici marea și nici altitudinea mare nu sînt indicate în nefrite, în litiazele renale. În albuminuriile funcționale (deci fără leziuni glomerulorenales) se recomandă muntele pentru acțiunea lui tonică. În amenoree și dismenoree, marea dă rezultate bune; femeilor anemice după hemoragii genitale li se recomandă muntele. La nevropăți trebuie subliniat rolul binefăcător al luminozității muntelui; psihostenicii anxioși, emotivi se simt mai bine la munte decît la mare.

PILULE

● Rezultatele indiscutabil pozitive pe care le are **fitoterapia** în tratamentul icterului nou-născutului au dus la realizarea unei lămpi pentru iradierea totală a întregii lui suprafețe cutanate. Lampa de iradiere totală este formată dintr-o boxă de material plastic, perfect permeabil la lumina care vine de sus. Deducînd, se află două oglinzi parabolice dotate fiecare cu cîte 9 tuburi luminoase. În interiorul boxei este fixată o foaie de material plastic pe care este așezat nou-născutul icteric. Boxa dispune de un higrometru, de o priză pentru oxigen și de un rezervor de apă pentru umidificare. Căldura furnizată de tuburile luminoase este suficientă pentru a asigura în interiorul boxei o temperatură care variază între 29-35°. Excelentele rezultate obținute sînt subliniate și de lipsa oricărei complicații datorite acestei terapii luminoase.

● Infarctele miocardice complet nebănuite au fost descoperite de unii aviatori care zburau de mulți ani și aveau la activ mii de ore de zbor. Subiecții examinați nu au simțit niciodată vreă durere. Această absență a durerii în infarctul miocardic a fost observată în 12 la sută din cazuri.

● La Institutul de medicină din Moscova au fost utilizate cu succes enzime pentru dizolvarea cheagurilor și accelerarea cicatrizării plăgilor operatorii sau a leziunilor patologice. Distrugînd celulele moarte, ele grăbesc regenerarea țesuturilor vii, inclusiv acelea ale bronșilor și oaselor.

Consult
Desen de V. Soldatov

S.U.A.

Niagara — feerie și excentricitate

Apele Niagarei se prăbușesc de la înălțimea unei clădiri cu 17 etaje. Deasupra râului se rotesc elicoptere cu turiști. Pe băncile de pe mal picotesc în soare bătrâni. Pe iarba se joacă copii mici, iar cei mai mari se plimbă cu bicicleta pe alei. Sus, pe cursul râului, își încearcă norocul o mână de pescari. Aparatele fotografice țâcăne fără încetare. Numai cascada e impasibilă. Fotografomenească o lasă rece! Niagara continuă să facă același lucru ca și acum o mie de ani, cînd numai bărci de indieni se apropiu din cînd în cînd de viltoare. Și pentru că socoteau căscada o zeităte, uneori îi trimeteau, în bărci încărcate cu flori, pe cele mai frumoase fete — drept jertfe.

Acum este plasat la vedere un colac de salvare pe care se poate citi: „Cine se aruncă în apă fără rost este pasibil de un an închisoare“. Un colac mare de frînghie este pregătit pentru cazul cînd o barcă ar ieși de sub control sau cineva ar cădea în apă. Căci se mai întîmplă uneori. De exemplu, în 1960, motorul unei bărci în care se aflau un anume James Honeycot cu doi copii s-a defectat. Honeycot s-a inecat, iar copiii au fost duși de curent. Fețița a putut fi salvată la numai cîțiva metri de cascada, dar băiatul a fost acoperit de spumă. Și totuși a scăpat și el cu viață.

Impasibilă și (evident) rece

...La un moment dat am văzut îndreptîndu-se încet spre cascada un mic cuter. Un grup de turiști, cărora li se dăduseră niște haine cu glugi și care aminteau din cauza aceasta de o procesiune de călugări, s-a urcat pe puntea mică ambarcațiunii, numită „Fecioara ceții“, care-i purta încet, cu grijă, spre peretele alb al cascadei. Cînd a atins limita îngăduită, „coaja de nucă“ tixită cu oameni a fost învăluită în stropi. Cîteva clipe de luptă cu curentul, apoi „Fecioara“ a început să dea înapoi. Pe ambarcațiune flutura un steguleț cu o frunză de arțar. Era canadiană.

Căci Canada e aproape. Pe malul celălalt, unde se văd oameni, automobile, construcții. Într-un turn înalt de o sută de metri, care seamănă cu o ciupercă cu picior lung și subțire, circulară grăbit un lift. Din turn se poate admira cascada. Și în S.U.A. există unul — dar mai mic, mai simplu, fără restaurant. Și din el se vede însă bine cascada, furnicarul de oameni care iau cu asalt malul. Se vede și insula

inverzită, care desparte apa în două brațe. De fapt sînt și două cascade: americană și canadiană. Deasupra celei canadiene e mai multă ceață (Niagara se află la hotarul dintre S.U.A. și Canada, pe râul cu același nume. Acesta se împarte în două brațe cuprinzînd între ele Insula Caprei: cascada americană are o lățime de 323 m și o înălțime de 51 m, cea cana-

diană are 917 m lățime și 48 m înălțime).

Riul Niagara are un debit constant și o uriașă rezervă de energie. Cîteva mari centrale electrice (canadiene și americane) furnizează curent unor uzine de aluminiu, chimice și de mase plastice concentrate în aceeași zonă, precum și multor localități din regiunea Marilor Lacuri. O hidrocentrală se află ceva mai jos de cascada. Nu poate fi observată însă din primul moment, căci e ascunsă în mal. N-a fost nevoie de un baraj; apa se scurge spre turbine prin niște tuneluri săpate în piatră.

Puterea Niagarei este întrecută numai de alte două cascade de pe glob: Seti Quedas de pe fluviul Parana din America de Sud și Chon de pe Mekong, în Laos. Dar nici unul din trei în lume nu-i de lepădat. Cu atît mai mult cînd e vorba de cinci mii cinci sute de metri cubi de apă pe secundă. Ca celebritate însă, Niagara e pe primul plan. În comparație cu ea, cascadele amintite mai sus sînt prea puțin cunoscute

Niagara e vizitată anual de 16 milioane de turiști. Această avalanșă de oameni transformă, evident, un miracol al naturii într-un fel de număr de atracție. Dar cum ar putea fi evitat acest lucru în zilele noastre, cînd turiștii răzbat pînă și în Antarctica? Acum 200 de ani, miracolele naturii erau accesibile numai pentru exploratori; astăzi însă ele pot fi văzute și de bunice cu nepoți de mînă și, în genere, de toți cei ce o doresc.

Riul Niagara și cascada respectivă au circa 9 000 de ani. Europeanii au văzut pentru prima oară cascada în secolul XVII. Acum 150 de ani a fost construit acolo cel dintîi hotel și, evident, această dată trebuie socotită data începerii afluxului turistic. La început acest miracol al naturii era socotit cam inspid. Încît omul s-a gîndit să-l asezoneze cu ceva. Una din distracțiile bogătașilor americani era lansarea pe riu a unor șleपुरi și corăbii care-și trăiseră traiul. Multimea de gură-cască urmărea cum vasele se răsturnau la vale ca niște coji de nucă și cum, din spuma apei, răsăreau apoi numai resturile lor.

În muzeul Niagarei există niște relicve ale „cuceririi cascadei“ de către aventurieri, temerari, amatori de celebritate sau pur și simplu inși bizari. Și au fost mulți la număr. Cel dintîi care a izbutit această performanță a fost un francez, celebrul acrobat Blondin. El a trecut din Canada în S.U.A. pe un cablu instalat la o înălțime de 45 de metri. Balansîndu-se pe cablu, bea șampanie, prepara și minca omletă, mergea cu bicicleta, ba chiar și pe catalige. Este ușor de imaginat cu cîtă curiozitate și admirație îl urmărea mulțimea pe acest om uluitor. S-au încheiat și multe pariuri, căci privitorii voiau să știe dacă se va prăbuși sau nu. „Cei care doreau să cîștige pariul — a arătat un ziar apărut în anul 1859 — au încercat chiar să slăbească stilpii de care era fixat cablul“. Dar francezul a avut noroc, nu s-a prăbușit. Italianul Balligni (și el funambul) a fost mai puțin norocos.

a avut ghinionul ca butoiul lui să se sfarme în bucăți, iar el însuși a fost pescuit bucată cu bucată...

Deși autoritățile au interzis astfel de încercări ce se pot solda cu tragedii, și acum există amatori de „a cucerii cascade“. Ei sînt oprîți cu ajutorul elicopterelor în drumul spre prăpastie. Unul din cele mai noi obiecte ale muzeului este o „nucă“ de metal învelită în material plastic. Pasagerul ei, care din fericire a supraviețuit, era un anume William Fitzgerald...

V. Peskov
B. Strelnikov

SOCOTRA

Insula Fericirii

Despre legendara pasăre Phoenix se povestește că și-ar fi făcut cuibul printre stîncile unei insule situate în sudul peninsulei arabice, insulă căreia în antichitate i se spunea „Insula Djinului“, adică a Spiritului. Și se mai povestește că Alexandru cel Mare ar fi fost și el atras de acest petec de pămînt pierdut în imensitatea oceanului, populîndu-l cu coloni greci. Sigur este însă un lucru: în secolul IV e.n., un grup de misionari creștini veniți din Abisinia s-a stabilit în această insulă, Socotra de astăzi, unde a ridicat biserici pentru a-și practica cultul. Peste 700 km separă Socotra de partea continentală a Republicii Democratice Populare Yemen. Insula are o lungime de numai 120 km, o lățime de 35 km și 30 000 de locuitori. Nume de origine sanscrită, Socotra s-ar putea traduce prin „Insula Fericirii“, nume ce i s-a dat, probabil, pentru vegetația ei luxuriantă.

Aeroportul pe care am aterizat se află la 40 km depărtare de Hadibu, capitala insulei. Șoseaua aleargă de-a lungul cîmpurilor plantate cu porumb, a așezărilor alcătuite din colibe acoperite cu foi de palmier, străbate cursuri de apă cristaline. Ceva mai departe însă, mașina se oprește în fața unui obstacol de netrecut: o creastă care taie șoseaua. Încît trebuie să ne urmăm drumul pe jos, pe o cărare șerpuitoare. În unele locuri poteca devine abia perceptibilă sau trece pe buza unei prăpastii din care se înalță murmurul surd al unui torent. O stîncă ciudată, solitară, aminteste de botul larg căscat al unui balaur în care întrezărim parcă și colții. Dealtfel l-am întîlnit și pe „balaur“, deoarece în această insulă crește celebrul arbore căruia localnicii îi spun sînge de dragon. Arborele își datorează numele picăturilor roșietice ale sucului său care se întăresc alcătuiind o masă viscoasă, ce vîndecă hemoragiile sau unele maladii ale ochilor. La începutul secolului XVI, în „Insula Fericirii“ au debarcat portughezii lui Vasco da Gama. Pe atunci insula era stăpînită de mahrași, cuceritori arabi, care izgoniseră populația autohtonă în munți. Portughezii au cucerit-o și au stăpînit-o o vreme. Apoi, la începutul secolului XVII, au revenit. În satul Suk, la est de Hadibu, am putut vedea ruinele bisericii durate de ei, în cinstea Sfintei Fecioare a Victoriilor.

În afară de portughezi, în cursul zbuciumatei ei istorii, în Socotra au mai debarcat egipteni, greci, abisinieni, persani, indieni și turci. La începutul secolului XIX în insulă au ajuns și englezii, care intenționau să instaleze acolo un convoi pentru aprovizionarea flotei lor. În 1835 ei au propus sultanului local să le vîndă Socotra. Sultanul a rezistat multă vreme presiunilor, dar pînă la urmă englezii și-au impus autoritatea. A urmat apoi mai bine de un secol de dominație britanică. Acum Socotra face parte din Republica Democrată Populară Yemen.

Iuri Gvozdev

La un moment dat a făcut un pas greșit și a căzut în apă de la o înălțime de 50 de metri. N-a murit nici el. Șansele de a supraviețui, chiar dacă experiența nu izbutea, i-au minat să-și încerce norocul și pe niște acrobați mai puțin stăpîni pe ei. Steve Peer a fost cea dintîi victimă. În vremea aceea fotografia la minut era abia în fașă. Și totuși în muzeu există o capodoperă a fotoreportajului: un om care se prăbușește din văzduh în viltoare...

„Epoca acrobaților pe sirmă“ deasupra Niagarei a fost urmată de „epoca butoaielor“. Acum nu mai era vorba de măiestrie, ci mai ales de îndrăzneală și de dorința de a dobîndi oarecare notorietate. În muzeu există multe fotografii ale acestor temerari. Iar alături de ele chiar ambarcațiunile-butoaie, păstrate ca niște relicve de preț. Între acestea, un butoi de stejar, un cilindru metalic turtit, o sferă de cauciuc cu armătură. Pe cîțiva dintre cei care au înfruntat-o, Niagara i-a cruțat. Alțora le-a frînt oasele. Iar pe mulți setea de glorie i-a costat viața.

Interesant e că primul temerar a fost o femeie, nu prea tînăra învățătoare Anne Taylor. A supraviețuit. Bărbații au avut mai puțin noroc. Unul s-a sufocat, căci butoiul mare de lemn a fost prins de cascada între bolovani și menținut sub apă cîteva zile. Altul

— Incepe filmul !

globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

PRIMUL SNACK-BAR DIN ȚARĂ...

...a fost deschis recent în Capitală, str. 13 Decembrie nr. 16

Plasată pe o arteră de mare circulație — în perimetrul respectiv aflându-se și trei hoteluri ai căror pasageri pot servi masa și aici — noua unitate se adaugă celorlalte unități de alimentație publică ale Complexului de hoteluri și restaurante „UNION”. Specificul de SNACK-BAR este dat de desfacerea preparatelor calde din carne de porc și vacă: steak de vacă, steak de porc (ceafă și pulpă), hamburger cu ouă sau cu cașcaval, mititei, crenvurști turist, ouă (ochiuri și omlete), ciuperci la grătar, precum și a unor gustări reci: salată de țelină, diferite sandvișuri, roquefort pe cruton de castraveți, toate preparate în fața consumatorilor.

Din informațiile furnizate de tov. Stelian Nastea, contabilul șef al C.H.R. „UNION”, aflăm, printre altele, că

noua unitate a fost amenajată folosindu-se credite de mică mecanizare, element

important în asigurarea eficienței economice. Cu mici investiții s-a putut realiza

astfel un local al cărui interior ingenios sugerat și amenajat în viziunea modernă a arhitectei Alice Popescu invită să-i treci pragul, nu numai pentru a face cunoștință cu preparatele citate mai sus sau cu specialitățile de desert — clătite umplute cu urdă și mărar ori cu dulceață — sau cu vinurile negre și albe, selecționate din podgoriile Medgidiei și Coteștiului, ci și pentru a ne convinge de promptitudinea, serviabilitatea și amabilitatea personalului, aflat în subordinea lui Anghel Ion. Dealtfel, acesta a ținut să ne asigure că între orele 8,30—22,30 formula „BINEVENIȚI, EXCELENT SERVIȚI!” va fi mai mult decît un slogan publicitar: o realitate ce va putea fi verificată în orice moment.

**DE TREI ORI
PERSEVERENȚĂ**

Silueta de primăvară

Primăvara, toate femeile sînt frumoase — spune o vorbă veche, născocită — ne place să credem — de bărbați. O constatare care măgulește, dar și obligă. Mai ales atunci cînd razele soarelui nu iartă nimic, scoțînd în evidență orice neajuns, cînd îmbrăcămintea de sezon cald nu mai camuflează surplusurile ponderale. Încît primăvara și vara trebuie să ne îngrijim din cap pînă în picioare cu de trei ori mai multă perseverență. Sfaturile de mai jos se adresează celor care vor să slăbească. În care scop e bine să știe că:

- Este preferabil să mănînce mai des, dar cîte puțin. Mai puțină sare, făinoase, dulciuri și grăsimi, mai mult lapte, legume și fructe. Piinea neagră trebuie preferată celei albe.

- În timpul mesei trebuie evitate lichidele. Mai bine înainte sau după masă și nu mai mult de 4 pahare pe zi.

- Cine nu apucă să-și ia micul dejun acasă va obosi mai repede la lu-

Ridicați încet un picior, apoi pe celălalt. Repetați de trei ori.

11. Culcat pe spate, mîinile sub cap, umerii lipiți de podea. Îndoii trunchiul și răsuciți genunchii într-o parte și în cealaltă de cîte cinci ori, fără a desprinde umerii de podea.

12. În genunchi, brațul drept deasupra capului, piciorul drept întins în lături. Flexiune spre stînga cît puteți de mult. La fel spre dreapta, de cîte cinci ori în fiecare parte.

(Din „Rabotnița“)

FEMEIA ZILEI

Șiva în versiune modernă

Femeia casnică este acum în atenția generală. Și în serios, și în glumă, dar mai ales în serios. Așa se face că o revistă franceză a publicat o fotografie, ingenios trucată, în care o femeie tină și frumoasă era înfățișată avînd patru perechi de mîini, ca un Șiva modern în fustă. Dealtfel explicația chiar spunea: „Femeia modernă l-ar putea învidia pe zeul hindus. Ce bine l-ar prinde numeroasele lui brațe!“

Un operator englez a înregistrat pe peliculă tot ce face soția sa, mamă a trei copii, în cuprinsul unei zile, de dimineața pînă seara. Apoi a proiectat filmul cu acceleratorul. Efectul a fost extraordinar: munca soției operatorului arăta pe ecran ca o lungă și intensivă lecție de cultură fizică, în cursul căreia „gimnasta“ se așază, se ridică, se apleacă, merge, aleargă, sare, ridică diferite obiecte, le transportă și jonglează cu ele literalmente fără oprire... Orice s-ar spune, nici un reprezentant al sexului tare n-ar fi capabil de o specializare atît de multilaterală.

Recent, în R.F. Germania o femeie a fost victima unui accident de automobil. Soțul accidentatei l-a dat în judecată pe șofer, iar instanța a stabilit, cu ajutorul unui specialist, „valoarea economică“ a gospodinei-victime: 1900 de mărci lunar, adică o dată și jumătate mai mult decît salariul soțului ei. Fără comentarii!

J. Kon

SPORTUL, ALTFEL

Un copil infernal și un bătrîn minunat

Cine e Bobby numărul unu se știe: Fischer. Dar numărul doi? Robert Le Don, născut în anul 1968 la Boston. Nu, nu e nici o greșeală, s-a cules corect: 1968. Atunci a venit pe lume cel cărui la 6 ani i se spune „Bobby numărul doi“ fără semnul întrebării,

legînd de numele lui speranțele șahului american.

Totul a început după cîștigarea de către Robert Fischer a titlului de campion mondial în meciul aprig disputat la Reykjavik cu Boris Spasski. Cum de atunci n-a trecut prea mult timp, cîțitorii își amintesc, desigur, ce urmărit a fost „spectacolul“ din Islanda, cum toată lumea a fost cuprinsă de un interes subit pentru șah. „Meciul secolului“ a lăsat un timp în umbră alte sporturi, stîrnind pasiuni în jurul acestei competiții a minții. Iar în S.U.A., unde campionul s-a întors încoronat cu cununa de lauri, s-a declanșat o adevărată febră a șahului. „Contaminat“ și el, Robert Le Don senior, admirator dintotdeauna al acestui joc străvechi, s-a dus urgent la cel mai apropiat magazin de specialitate și i-a cumpărat băiețelului său Bobby, de patru ani, o tablă cu 64 de pătrățele albe și negre și un set de figuri. Apoi, urmărind lecțiile de șah transmise la televiziune, micul Bobby a învățat să facă mutările. Așa a început totul.

Prima victorie a obținut-o în dauna mamei sale. Dealtfel nici tătucul nu și-a putut gusta prea mult timp superioritatea: în scurt timp Bobby l-a făcut mat. Vecinii, care auziseră de succesele puștiului și vroiau să se convingă de visu că părinții nu se laudă, au început să vină la familia Le Don ca la club. Și, unul cîte unul, au înclinat steagul în fața gazdei cu pantaloni scurți, mîngîindu-l încurcați pe cap pe „copilul-minune“. După cîteva luni Le Don senior l-a dus pe Le Don junior la Clubul american de șah.

Proba a fost făcută de președintele clubului în persoană. Cei doi parteneri s-au așezat la masă și...

— Nu mi-a venit să-mi cred ochilor cînd m-a făcut mat, chiar în prima partidă, la mutarea a zecea — povestea apoi președintele Bruce Pandolfini.

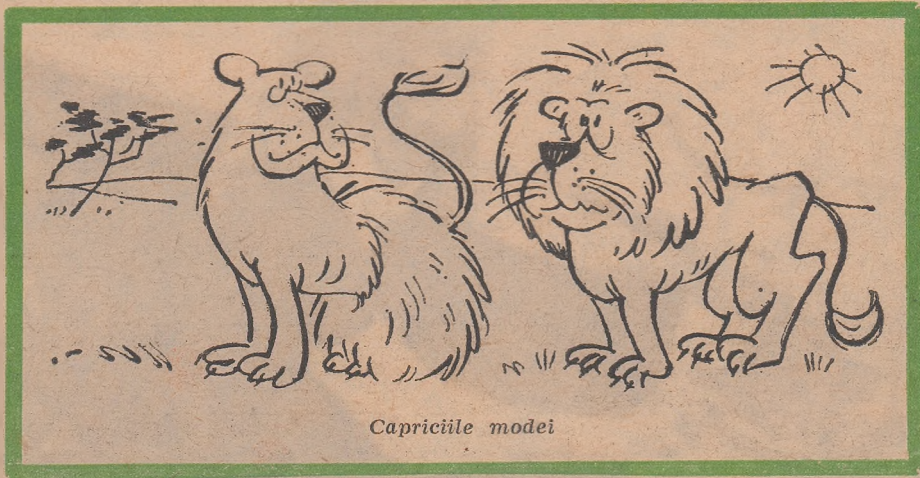
Următoarea victimă, profesorul sexagenar Jack Collins, care a fost la timpul său instructorul de șah al tînarului Bobby Fischer, a fost mai laconic:

— Infernal copil! a exclamat el după partida în care, bineînțeles, a pierdut în fața lui Le Don cel mic.

— M-a bătut!
Foto: Ș. Ibraghimov

De la acest „copil infernal“ să trecem însă la un bătrîn minunat: octogenarul suedez Gustav Haakson. În turul ciclist al lacului Bolmen, în apropiere de Stockholm, Gustav Haakson s-a situat pe ultimul loc, străbătînd optzeci de kilometri în șase ore și jumătate. Organizatorii și publicul l-au sârbătorit călduros, ca pe un învingător. Căci este incontestabil o victorie să concurezi la vîrsta venerabilă de 86 de ani și să nu abandonezi cursa. O victorie poate mai importantă și mai pretioasă decît obișnuitele victorii sportive. Rămîne de adăugat că Gustav Haakson a debutat în compe-

Capriciile modei

dialog
y dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
jg dialog dialog dialog a
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

țițiile ciclisme acum douăzeci de ani. La 66 de ani omul simțea că are viitorul în față. Și nu s-a înșelat.

M. Glebov

**INTREBĂRI
ȘI RĂSPUNSURI**

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul dorit? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv., mai ales dacă ea este de interes general.

Originea calendarului

I.

Dorese să aflu geneza calendarului, precum și alte date complementare.

V. BALAN
Str. M-ții Gurghului nr. 19
București

R.

Începuturile calendarului s-au conturat încă din preistorie și sau contopit cu istoria necrisă a astronomiei. Văzînd că anumite perioade sînt foarte propice pentru vînătoare și pescuit, omul a căutat să descopere factorii ce concureau la apariția lor și, după observații repetate, a constatat că ele corespundeau cu anumite poziții ale Soarelui și Lunii. Mai tîrziu, odată cu ivirea unor noi îndeletniciri, păstoritul și agricultura, cercetările asupra bolții cerești s-au intensificat, iar omul, care ajunsese să posede o sumă de date astronomice, s-a gîndit să le reprezinte pe pereții peșterilor. Cele mai vechi rudimente ale calendarului au fost descoperite în peștera Las Vinas din Spania. E vorba de picturi rupestre care înfățișează un om înconjurat de pete albe, interpretate ca faze ale Lunii.

Primele calendare au fost dealtfel tocmai cele lunare, adică bazate pe fazele Lunii. Cel mai vechi a fost întocmit de preoții-astronomi din Mesopotamia. Conform calendarului lunar anul avea 354 de zile.

În Egiptul antic, după numărarea repetată a zilelor care se scurgeau între două revărsări ale Nilului, s-a stabilit că durata anului e de 365 de zile, rămînd o diferență de numai 1/4 zi, corectată mai tîrziu.

Un foarte vechi calendar de piatră, de dată mai recentă însă (aproximativ secolul II—I î.e.n.), a fost descoperit și în țara noastră, la Sarmizegetusa. Grație acestui calendar, unul din cele mai precise ale antichității, s-a putut afla că anul dacic avea 365,25 de zile.

La romani anul era calculat după Soare și avea 365 de zile. În anul 46 î.e.n., Iuliu Cezar a făcut o reformă a calendarului prin care anul a dobîndit 365 de zile și șase ore. Calcule ulterioare au arătat că durata medie a anului solar era mai mică cu 11 minute și 14 secunde decît anul calendaristic iulian. De aceea, în anul 1582, papa Grigore al XIII-lea a instituit o comisie de reformă a calendarului corectînd această diferență. Dat fiind că ea ajunsese la 10 zile, s-a hotărît ca data de 5 octombrie să fie socotită drept 15 octombrie. Calendarul gregorian (de stil nou) a fost adoptat și la noi la 1 octombrie 1924 — 14 octombrie după stil nou.